

DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA IN ETIKA

OSNOVNA ŠOLA

Izobraževalni program osnovne šole

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni izobraževalni programi osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom

Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje

OBVEZNI PREDMET

UČNI NAČRT

IME PREDMETA: domovinska in državljska kultura in etika

Predmetnik za osnovno šolo

Prilagojeni predmetnik za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni predmetnik za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Predmetnik prilagojenega programa osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom

7. razred	8. razred
35	35

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

mag. Klavdija Šipuš, Zavod RS za šolstvo; dr. Marinko Banjac, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede; dr. Smiljana Gartner, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta; Dejan Kokol, Osnovna šola Žetale; dr. Suzana Košir, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta; Natalija Panić, Osnovna šola Sostro; Maja Vačun, Osnovna šola Selnica ob Dravi

JEZIKOVNI PREGLED: Mira Turk Škraba

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Ucni-nacrti/2025/UN_OS/Ucni_nacrt_domovinska_in_drzavljska_kultura_in_etika_2025.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 242884867](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:coibis-242884867)

ISBN 978-961-03-0958-1 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na 244. seji dne, 22. 5. 2025 določil učni načrt domovinska in državljanska kultura in etika za izobraževalni program osnovne šole, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre in prilagojene izobraževalne programe osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za učenke in učence, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih učenci izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeepd quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiām aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Osnovna šola | Slovenščina

Številka strani, program izobraževanja, predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Učenec
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.
 - Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - Ma vellaut quatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - Omnim ut doluptur, quam consequi.
 - Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.*
 - Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.*
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih učenec mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo učenci.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

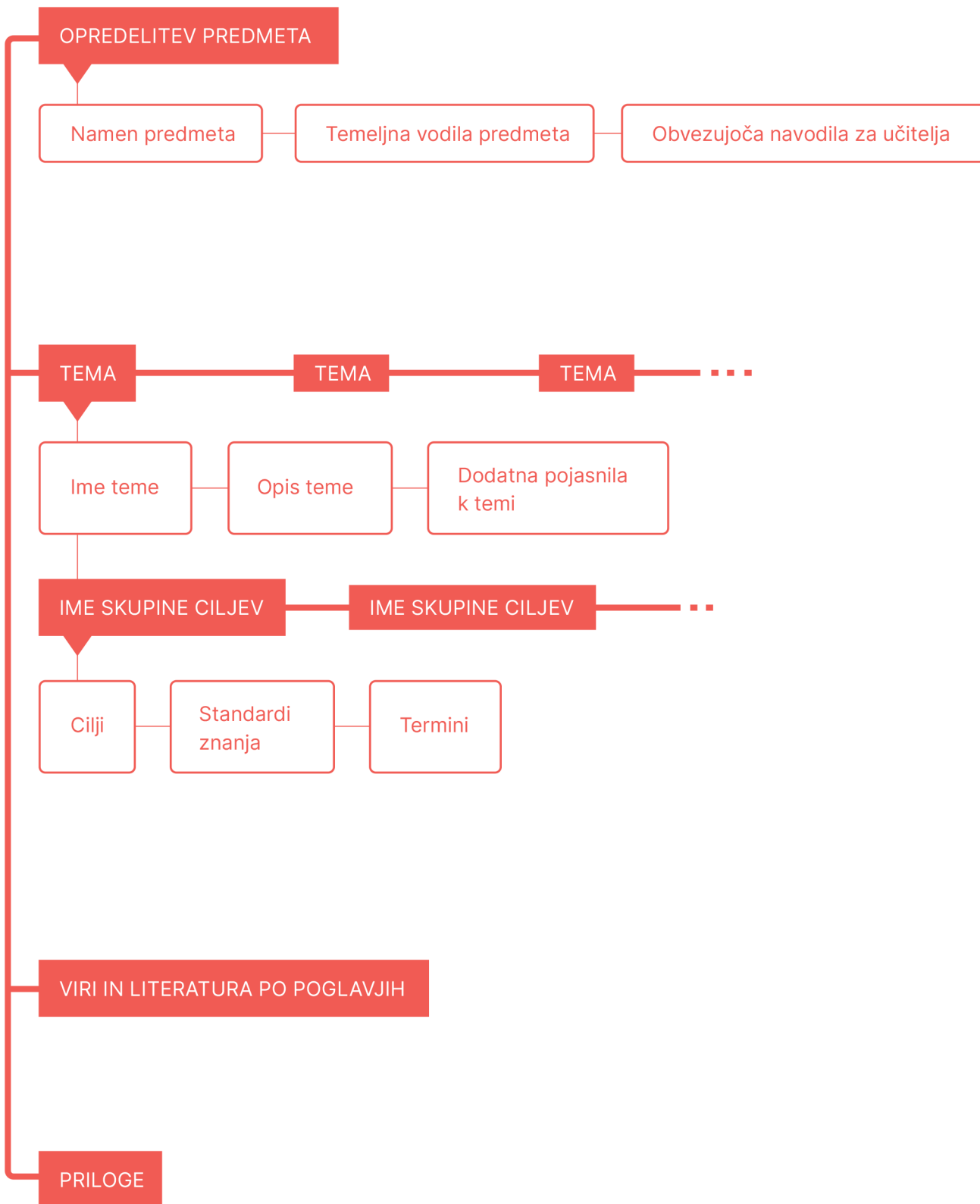
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA.....	9	Finance, gospodarstvo in potrošniška družba	36
Namen predmeta.....	9	FINANCE, GOSPODARSTVO IN POTROŠNIŠKA DRUŽBA	36
Temeljna vodila predmeta	9	Globalni izzivi	37
Obvezujoča navodila za učitelje	10	GLOBALNI IZZIVI	37
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....	11	PRILOGE	39
ETIČNO DELOVANJE POSAMEZNIKA V SKUPNOSTI.....	12		
Etično delovanje posameznika v skupnosti	13		
ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI	16		
Življenje v sodobni družbi	17		
DEMOKRACIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE .	19		
Demokracija in človekove pravice	20		
DEMOKRACIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI TER AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO	22		
Demokracija v Republiki Sloveniji in Evropski uniji ter aktivno državljanstvo	23		
FINANCE, GOSPODARSTVO IN POTROŠNIŠKA DRUŽBA.....	25		
Finance, gospodarstvo in potrošniška družba	26		
GLOBALNI IZZIVI	28		
Globalni izzivi	29		
VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH.....	31		
Etično delovanje posameznika v skupnosti	31		
ETIČNO DELOVANJE POSAMEZNIKA V SKUPNOSTI.....	31		
Življenje v sodobni družbi	32		
ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI.....	32		
Demokracija in človekove pravice	34		
DEMOKRACIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE.....	34		
Demokracija v Republiki Sloveniji in Evropski uniji ter aktivno državljanstvo	35		
DEMOKRACIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI TER AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO	35		

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Temeljni namen predmeta je opolnomočiti učence, da postanejo etični in kritično razmišljujoči aktivni demokratični državljani, ki svoje odločitve in delovanje gradijo na znanju in etični senzibilnosti ter bodo pripravljeni prevzeti odgovornost zase in za skupnosti na lokalni, nacionalni ter globalni ravni.

Učenci pri predmetu izgrajujejo temeljna družboslovno-humanistična znanja s poudarkom na etičnem mišljenju in delovanju, medijski, politični, ekonomski in finančni pismenosti, ki so potrebna za razumevanje in presojanje procesov, načinov odločanja in delovanje v sodobni družbi. Učenci krepijo vrednote demokratične kulture ter oblikujejo stališča in odnos do ključnih vprašanj, povezanih z vlogo državljana v najširšem pomenu in njegovo vpetostjo v ožje in širše družbeno okolje.

Predmet pri učencih spodbuja prepoznavo in presojo družbenih in etičnih dilem ter vprašanj, razvoj veščin kritičnega, ustvarjalnega, sodelovalnega in skrbnostnega mišljenja ter komuniciranja. Učencem omogoča načrtovanje, izvedbo in refleksijo dejavnosti z namenom angažiranega etičnega in demokratičnega delovanja za uresničevanje trajnostne in pravičnejše družbe ter rabo digitalne tehnologije za namene državljanske participacije ter učinkovite in konstruktivne interakcije z drugimi.

Cilji predmeta, prepleteni s skupnimi cilji, spodbujajo učence h krepitvi demokratičnih stališč, vrednot in odnosov. Poudarjajo spoštljivo komunikacijo, konstruktivno sodelovanje, zmožnost zavzemanja večperspektivnosti in krepitev zavedanja o nujnosti lastnega prispevka k trajnostni družbi.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Predmet je zasnovan tako, da z raznolikimi didaktičnimi pristopi, metodami in oblikami dela približa učencem ključna področja sodobnega družbenega življenja, v katera so pomembno vpeti tudi mladi. Učenci se učijo sobivanja v demokratični kulturi ob neposrednih izkušnjah iz vsakdanjega življenja, zato je ključno, da pouk domovinske in državljanske kulture in etike odseva prav te.

Učitelj uresničuje vsebinske in procesne cilje predmeta ter skupne cilje skozi dejavnosti, ki zagotavljajo aktivno vlogo učencev. Učenci prek sodelovanja in delovanja v razredu in širšem družbenem okolju pridobivajo trajnejše znanje in veščine za etično in aktivno državljanstvo ter razvijajo zavedanje, da je s sodelovanjem in spoštljivim dialogom mogoče ustvariti varno in vključujočo družbeno klimo za kakovostno sobivanje vseh članov družbe.

Učenci z izgrajevanjem in negovanjem skrbnostnih, sodelovalnih in demokratičnih odnosov v oddelku ponotranjajo zavedanje, da demokratična družba lahko kakovostno, stabilno in vključujoče deluje le, če so njeni posamezniki etični in usmerjeni v delovanje za skupno dobro, proaktivni, informirani, odgovorno družbeno kritični in če premorejo določeno mero državljanskega poguma.

Učitelj razvija poznavanje temeljnih pojmov in konceptov, ki jih opredeljuje učni načrt, postopoma ter v varnem in spodbudnem učnem okolju, ki naj bo naravnano v aktivno in sodelovalno učenje. Posebna pozornost je naravnana na didaktične strategije, metode in oblike dela, ki omogočajo aktivno in avtentično učenje, aktualizacijo, spremljanje družbenega in političnega dogajanja, ter na proces lastnega učenja (npr. na spremljanje veščin sodelovanja, komunikacije, odgovornost za doseg zastavljenega cilja in nadzor nad procesom učenja, na refleksijo ter sposobnost za uravnoteženo ter kritično evalvacijo in samoevalvacijo).

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Demokratično državljsko udejstvovanje so tesno povezani s predznanjem, z izkušnjami učencev in refleksijo izkustva, zato je potrebno zagotoviti varno, spodbudno in izkustveno učno okolje, v katerem sta učencem omogočena visoka stopnja participacije ter sodelovanje pri dejavnostih v ožjih (oddelčni, šolski, lokalni) in širših skupnostih.

Vloga učitelja naj ne bo le posredovanje teoretičnega znanja, temveč omogočanje dejavnosti in situacij, v katerih teoretično znanje dobiva kontekst, pomen, smisel in relevantnost. S svojim strokovnim znanjem in etično držo naj bo učitelj pomemben sooblikovalec demokratičnega učnega okolja in skrbnik razredne/šolske skupnosti.

Za uresničenje demokratične kulture, ki je osrednji cilj predmeta, je pomembno tudi, da učitelj spodbuja izvajanje medpredmetnega in vsešolskega pristopa.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

ETIČNO DELOVANJE POSAMEZNIKA V SKUPNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Etika je filozofska disciplina, ki se ukvarja z vprašanji človekovega ravnanja in hotenja ter z analizo in razumevanjem pojmov, kot so dobro in slabo, prav in narobe, dolžnost, odgovornost, pravičnost, vrednota in vrlina. Etika ni zgolj teoretična disciplina, zato njeno bistvo pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika ni posredovanje vrednot ali pravil vedênja, pač pa argumentiran premislek o dobrem in pravičnem ravnanju, dobrem življenju, dobrobiti posameznika in skupnosti. Kot takšna ima etika nujno praktične implikacije za vsakdanje življenje, saj nam pomaga pri preizpraševanju aktualnih družbenih izzivov, spoznavanju sebe in drugih ter odločanju o tem, kako ravnati v različnih situacijah, kako ravnati s sabo, soljudmi ter svetom okoli nas. Omogoča nam pridobivanje, krepitev in delovanje v skladu z vrlinami, ki so pomemben del posameznikove identitete. Posameznik z avtonomnim etiškim premislekom, odločanjem in etičnim delovanjem gradi prav takšno, etično skupnost. Ta temelji na raziskovanju in zavedanju obstoja raznolikosti identitet, raznolikosti, prepletenosti in povezanosti kultur, večperspektivnosti, sodelovanju in participaciji ter ustvarjanju skupnega dobrega. Da bi se izognili ustvarjanju in podpiranju stereotipnega, diskriminatornega in s predsodki obremenjenega vedenja, je pomembno, da učenci razvijajo etično senzibilnost, usvojijo sposobnost in so motivirani za skrbnostno, sodelovalno in kritično mišljenje ter razpravljanje v spoštljivi demokratični komunikaciji. Hkrati s tem razvijajo samozaupanje, samospoštovanje in spoštovanje različno mislečih. S tem je posameznik opolnomočen za participacijo v ožji in širši skupnosti in za ustvarjanje kulture sobivanja. Pomembno je tudi razumevanje strokovne terminologije, saj omogoča natančen premislek, izražanje in prepoznavanje tem v drugih vzgojno-izobraževalnih vsebinah in vsakdanjem življenju. Vse omenjeno je nujno tako v živem kot v digitalnem svetu.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo *Etično delovanje posameznika v skupnosti* so umeščeni skupni cilji področij *jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit, digitalna kompetentnost (izbirni cilji), trajnostni razvoj in podjetnost*, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih.

ETIČNO DELOVANJE POSAMEZNIKA V SKUPNOSTI

CILJI

Učenec:

O: analizira pojem etika in njen odnos do morale, prepozna in razume, kaj je etično delovanje, raziskuje nekatera merila za presojo etičnega ravnanja;

SC (1.2.2.1 | 1.2.2.2 | 2.1.2.1)

O: spozna pomen etičnega delovanja in posledice neetičnega delovanja za posameznika in skupnosti, v katerih biva/deluje;

SC (1.2.2.2 | 1.2.2.1)

O: razlikuje med vrednotami in vrlinami, razpravlja o lastnih vrednotah in vrlinah ter razvija vrednostno usmeritev in motivacijo za avtonomno-etično delovanje;

SC (2.1.1.1 | 3.1.5.1 | 5.3.3.2)

O: oblikuje vprašanja in razpravlja o etičnih načelih (pravičnost, dostojanstvo, enakost, svoboda);

SC (1.2.2.1 | 2.2.3.1)

O: raziskuje obstoj raznolikosti identitet (osebna identiteta, spolna, nacionalna, verska, kulturna, digitalna idr.);

SC (3.3.1.2)

O: zaznava in prepozna lastno doživljanje in vedenje (svoje želje, čustva, misli, vrednote, vrline, potrebe, močna in šibka področja), razvija zavedanje, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije, ter odkriva pomen ohranjanja in vizijo lastne identitete;

SC (2.4.3.1 | 3.1.1.1 | 3.3.1.1)

I: kritično vrednoti, kako so preko socializacije ter različnih virov informacij in medijev identitete (individualne in kolektivne) družbeno ustvarjene;

SC (2.2.1.2 | 4.1.2.1 | 5.3.3.2)

O: razvija pomen in razumevanje kompleksnosti odnosov z drugimi, razvija sposobnost razumevanja in doživljanja situacije druge osebe ter s tem večperspektivnost;

SC (3.3.4.1 | 3.3.4.3 | 3.3.3.2)

O: pojasnjuje, zakaj in kako se posamezniki povezujejo in participirajo v skupinah in skupnostih;

SC (1.2.3.2 | 3.3.5.3)

O: raziskuje in primerja elemente raznolikih kultur, prepozna prepletenost in povezanost kultur ter razume prednosti njihovega soobstoja;

SC (3.3.1.2 | 1.1.3.1)

O: kritično razmišlja o stereotipih, predsodkih in diskriminaciji z vidikov pravičnosti, enakosti, enakopravnosti, dostojanstva, razvija strpnost, medsebojno sprejemanje in kulturo sobivanja;

SC (3.1.1.1 | 3.3.1.1 | 3.3.1.2)

🟡: raziskuje in vrednoti povezave med svobodo (govora, misli, izbire), lastnim odločanjem in odgovornostjo;

SC (2.1.2.1 | 3.1.5.1)

🟡: razvija veščine za uspešen medsebojni dialog, nenasilno komunikacijo, mirno reševanje konfliktov ter konstruktivno sodelovanje;

SC (1.1.5.1 | 3.3.2.1 | 3.3.3.2)

🟡: kritično vrednoti konstruktivno in destruktivno naravo konfliktov ter njihove posledice za posameznika in skupnost.

SC (5.3.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **pojasni, kaj je etika, kaj morala in s katerimi vprašanji se ukvarjata;**
- » **na primeru etične dileme prepozna etična načela (pravičnost, dostojanstvo, enakost, svoboda) in zagovarja pomen avtonomno-etičnega delovanja;**
- » **iz primera razbere etična in neetična ravnanja, utemelji razliko in napove posledice ravnanj za posameznika in skupnosti;**
- » **pojasni, kaj izgrajuje in določa posameznikovo identiteto;**
- » **utemelji pomen ohranjanja lastne identitete in samostojnega razmišljanja znotraj skupnosti;**
- » **presodi pomen sodelovanja in oblikuje idejni načrt lastne participacije pri ustvarjanju skupnega dobrega;**
- » **na podlagi izbranih elementov kultur ugotovi prepletenost, povezanost in podobnosti določenih kultur ter utemelji prednosti soobstoja raznolikih kultur;**
- » **s primeri ponazori, kako se stereotipi in predsodki ohranjajo ter katera etična načela se kršijo z njimi;**
- » **pojasni razliko med diskriminacijo, strpnostjo in sprejemanjem ter utemelji pomen strpnosti in sprejemanja raznolikosti za kakovostno sobivanje v družbi;**
- » **razloži povezavo med svobodnim odločanjem in prevzemanjem odgovornosti;**
- » **razlikuje med konstruktivno in destruktivno naravo konfliktov in navede primer na ravni posameznika, med posamezniki ali med skupinami/skupnostmi;**
- » **v sodelovanju z drugimi izkaže veščine demokratične komunikacije in konstruktivnega sodelovanja za doseg skupnih ciljev.**

TERMINI

- etika ◦ morala ◦ etično delovanje ◦ vrline in vrednote ◦ etična načela ◦ avtonomija
- odgovornost ◦ identitete ◦ skupnosti ◦ participacija ◦ nenasilna komunikacija
- sodelovanje ◦ konflikt ◦ stereotipi ◦ predsodki ◦ diskriminacija ◦ sprejemanje raznolikosti
- kultura sobivanja

ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI

OBVEZNO

OPIS TEME

Sodobne družbe so hitro spreminjajoče, kar od nas zahteva neprestano odzivanje. Zato je pomembno, da spremljamo in razumemo dogajanja na različnih področjih življenja ter se družbeno angažiramo. Civilna družba, ki je pomemben temelj demokracije, predstavlja prostor javnega povezovanja, sodelovanja in samoorganiziranja državljanov. Močna civilna družba prispeva k družbeni poveztivosti, omogoča (neformalni) nadzor nad oblastjo, državljanom pa svobodno izražanje pogledov, interesov in zahtev. Pomemben temelj demokracije sta načeli svobode in pluralnosti medijev, s čimer so omogočeni pretok informacij, svobodna in odprta razprava ter nadzor oblasti. Etična načela medijev med drugim vključujejo transparentnost, odgovornost, resnicoljubnost, neodvisnost in nepristranskost, poštenost in pravičnost, spoštovanje zasebnosti, etično poročanje o občutljivih temah, strpnost in spoštovanje raznolikosti.

Množični mediji posredujejo informacije, a tudi oblikujejo naše vrednote in pogled na svet. Informacije niso vedno verodostojne, lahko so zavajajoče in lažne, spodbujajo nestrpnost ali širijo sovražni govor. Znanje o priložnostih in pasteh (so)delovanja v digitalnih okoljih je tesno povezano s kritičnim vrednotenjem in odgovornim (so)ustvarjanjem vsebin, ustrezno komunikacijo in varnostjo uporabnika.

Svoboda izražanja in verska svoboda sta tudi ustavno zagotovljeni pravici. Pravica do svobode izražanja je široka, ima svoje meje in jo je mogoče omejiti, ko ena oseba krši pravice druge osebe ali tepta vrednote družbe. Verska svoboda obsega pravico do svobodne izbire, spremembe ali neizbire vere, svobodo izražanja in neizražanja verskega prepričanja ter svobodo, da vsakdo, sam ali skupaj z drugimi, zasebno ali javno, izraža svojo vero. Za kulturo sobivanja je ključno razumevanje raznolikih pogledov na osmišljanje življenja in sveta, razvijanje kulture dialoga in krepitve spoštovanja ljudi različnih svetovnih nazorov.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo *Življenje v sodobni družbi* so umeščeni skupni cilji področij *jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit, digitalna kompetentnost, trajnostni razvoj in podjetnost*, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih.

ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI

CILJI

Učenec:

- O:** raziskuje pojem civilne družbe ter ovrednoti pomen civilnodružbenega združevanja, organiziranja in delovanja;
- O:** načrtuje civilnodružbeno dejavnost kot odgovor na izbrani družbeni izziv;
SC (1.2.3.1 | 1.2.4.1 | 3.3.5.3 | 5.1.1.1)
- O:** spoznava vrste, vlogo, pomen in moč množičnih medijev v sodobnih družbah;
- O:** vrednoti pomen svobode in pluralnosti medijev, njihovo odgovornost ter etična načela njihovega delovanja;
SC (1.1.2.1 | 1.1.2.2 | 1.2.2.2)
- O:** presoja pomen posameznikove svobode izražanja in njene omejitve;
SC (1.2.1.3 | 1.2.1.4 | 1.2.1.5)
- O:** kritično vrednoti informacije (lažne in zavajajoče, sovražni govor itd.) iz množičnih medijev ter razpravlja o pozitivnih vplivih in nevarnostih digitalnega okolja za posameznika in družbo;
SC (1.1.4.1 | 4.1.2.1)
- O:** raziskuje in kritično razmišlja o lastnem delovanju v digitalnem okolju, v katerem spoštljivo komunicira, (so)ustvarja in deluje na odgovoren, varen in ustvarjalen način;
SC (1.1.5.1 | 3.3.1.1 | 4.2.5.1)
- O:** išče podobnosti in razlike med osnovnimi elementi religioznih in nereligioznih oblik osmišljanja življenja in sveta;
SC (1.2.2.2 | 1.2.2.1 | 3.3.4.1)
- O:** ugotavlja raznolikost verskih skupnosti v Republiki Sloveniji in kako Ustava Republike Slovenije opredeljuje versko svobodo in razmerje med državo ter verskimi skupnostmi;
SC (1.2.1.5 | 3.3.1.2)
- O:** razvija kulturo dialoga in spoštovanja ljudi različnih verskih prepričanj in svetovnih nazorov;
SC (2.1.2.1 | 3.3.4.1 | 3.3.4.3)
- I:** ugotavlja razširjenost, kompleksnost in bogastvo velikih svetovnih verstev (judovstvo, krščanstvo, islam, hinduizem, budizem) ter raziskuje njihove značilnosti.
SC (1.3.2.1 | 1.3.5.1 | 3.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » na primeru razloži pomen civilnodružbenega združevanja, organiziranja in delovanja;

- » sklepa, kako lahko množični mediji vplivajo na mnenje in prepričanje posameznika in skupnosti ter na naše vsakdanje življenje;
- » razloži pojme pluralnost, svoboda in odgovornost množičnih medijev in ovrednoti njihov pomen za demokratično družbo;
- » utemelji pomen posameznikove svobode govora ter navede razloge, zakaj in kdaj je ta svoboda upravičeno in neupravičeno omejena;
- » predvidi možne posledice ustvarjanja in širjenja zavajajočih, lažnih informacij in sovražnega govora za posameznika in družbo;
- » predstavi razloge za odgovorno delovanje uporabnika in (so)ustvarjalca medijskih vsebin;
- » oblikuje in utemelji priporočila za odgovorno in varno delovanje v digitalnem okolju;
- » na primeru opiše razliko med religioznim in nereligioznim osmišljanjem življenja in sveta;
- » pojasni, kako je v Republiki Sloveniji opredeljen odnos med državo in verskimi skupnostmi, ter navede razloge za to.

TERMINI

- civilna družba ◦ množični mediji ◦ svoboda, pluralnost in etična načela množičnih medijev
- lažne, zavajajoče informacije ◦ sovražni govor ◦ družbena omrežja ◦ medijska pismenost
- religija ◦ verska skupnost ◦ verska svoboda ◦ svoboda izražanja

DEMOKRACIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE

OBVEZNO

OPIS TEME

Demokracija kot oblika družbene in politične ureditve ima svoje značilnosti, ki se od značilnosti nedemokratskih ureditev razlikujejo v oblikah odločanja, postavljanju norm in pravil za svoje delovanje ter vrednotah, na katerih je osnovana. Skupno življenje ljudi urejajo norme in pravila, ki svobodo posameznika omejujejo, pa tudi ščitijo. V sodobnih družbah se ta pravila vzpostavijo tako, da člani družbe sodelujejo pri njihovem oblikovanju, kar pomeni, da so oblikovana na demokratičen način. Osnovno raziskovanje demokracije se začne z njenim udejanjenjem in participacijo v vsakdanjem življenju, na ta način pa se hkrati razvija zmožnost za etični premislek in sklepanje na vrednotno usmeritev, na kateri temelji koncept človekovih pravic, brez katerega demokracija ne more obstajati ne obstati. Močna medsebojna povezanost obeh konceptov se najbolj kaže v tem, da je ravno družbena ureditev tista, ki odločilno vpliva na obseg uveljavljenih pravic in njihovo uresničevanje.

Republika Slovenija se povezuje v širše politične skupnosti: je članica Evropske unije, Sveta Evrope in drugih mednarodnih organizacij. V vseh teh okvirih status posameznika določajo človekove pravice in svoboščine ter dolžnosti kot sistem temeljnih vrednot, skupnih vsem državljanom, in so osnova za vzpostavitev družbenih norm in državljanske etike. Republika Slovenija je z vpisom človekovih in otrokovih pravic v Ustavo in zakone, zavarovala le-te pred kršenjem in neupoštevanjem. Kljub temu so človekove pravice kršene povsod po svetu – tudi v Republiki Sloveniji. Z zaščito in varovanjem človekovih pravic se ukvarjajo tudi posebej za to nalogo ustanovljene nacionalne in mednarodne institucije, odgovornost vsakega posameznika pa je, da pozna, razume in ponotranji temeljne človekove pravice, svoboščine in dolžnosti, družbene vrednote in norme, s tem pa krepi družbeno in socialno odgovornost ter svoje delovanje za demokratično skupnost, lastno dobrobit in dobrobit drugih.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo *Demokracija in človekove pravice* so umeščeni skupni cilji področij *jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit* in *trajnostni razvoj*, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih.

DEMOKRACIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE

CILJI

Učenec:

- : razpravlja o družbenih pravilih ter oblikuje vprašanja in dileme, povezane z njimi;
SC (1.2.2.1 | 1.2.2.2)
- : spoznava demokracijo kot vrednoto in način urejanja ter delovanja v skupnosti;
SC (1.2.3.2)
- : raziskuje, kako uresničujemo demokracijo v vsakdanjem življenju svojega ožjega družbenega okolja;
SC (1.2.3.1 | 3.3.1.1)
- : odkriva vzroke za uveljavitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter njihovo nesamoumevnost;
SC (1.2.1.1 | 1.2.1.2)
- : raziskuje značilnosti človekovih pravic (neodtujljivost, nedeljivost, univerzalnost);
SC (1.2.1.3)
- : prepozna etična načela in vrednote, vgrajene v človekove pravice;
SC (1.2.1.5)
- : analizira odnos med pravicami in dolžnostmi ter se zaveda, da so lahko pravice posameznika tudi omejene;
SC (1.2.1.4)
- : ugotavlja povezavo med demokracijo in človekovimi pravicami ter prizadevanjem za ohranjanje miru;
SC (1.2.4.1 | 1.2.5.1 | 3.3.5.3)
- : raziskuje kršitve človekovih pravic, možne sankcije kršitev ter načine njihovega varovanja.
SC (2.1.2.1 | 3.3.5.1 | 3.3.5.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » utemelji pomen in vlogo pravil v skupnosti;
- » opiše nekaj osnovnih načel in vrednot, na katerih temelji demokracija;
- » razlikuje med demokratičnim in nedemokratičnim delovanjem posameznikov in skupin;
- » na primeru svojega družbenega okolja razloži demokratično delovanje in odločanje;

- » opiše značilnosti človekovih pravic in utemelji razloge za njihovo uveljavitev, spoštovanje in varovanje;
- » ponazori nekatera etična načela in vrednote, vgrajene v človekove pravice;
- » na primeru lastnih pravic in dolžnosti utemelji povezanost med njimi;
- » na primeru pojasni, v katerih okoliščinah so lahko pravice posameznika tudi omejene;
- » ovrednoti povezanost med demokracijo in spoštovanjem človekovih pravic ter prizadevanjem za ohranjanje miru;
- » prepozna aktualne primere kršitev človekovih pravic in napove možne posledice za kršitelje;
- » oblikuje smernice skupnega delovanja za ohranjanje človekovih pravic in preprečevanje njihovega kršenja.

TERMINI

◦ demokracija ◦ (ne)demokracižno ◦ pravila ◦ norme ◦ dolžnosti ◦ človekove pravice in svoboščine ◦ deklaracija ◦ kršitve človekovih pravic ◦ sankcije ◦ varovanje človekovih pravic

DEMOKRACIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI TER AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

OBVEZNO

OPIS TEME

V demokratičnih državah je zelo pomembno, da so pravila in načela delovanja države natančno določena, čemur pravimo politična ureditev. To je tudi v Republiki Sloveniji zapisano v ustavi, ki je najvišji pravni akt. To pomeni, da so ji vsa ostala pravila in zakoni v državi podrejeni in morajo biti usklajeni z njo. Ker je Slovenija del Evropske unije, je tudi zakonodaja, sprejeta na evropski ravni, zavezujoča za Slovenijo. Med drugim to pomeni, da Slovenija določene zadeve ureja enako kot druge države članice.

Demokratične skupnosti urejajo skupne zadeve s političnimi odločitvami, ki morajo imeti čim širšo legitimnost oziroma podporo. Ker ljudstvo ne more vedno samo neposredno odločati o vseh vprašanjih, je urejanje prepuščeno oblasti, ki izhaja iz ljudstva, tj. parlamentu. To pomeni, da imajo ljudje možnost izbrati svoje predstavnike, torej kdo bo na oblasti zastopal njihove interese in komu bodo zaupali, da bo sprejemal takšne odločitve in urejal javne zadeve tako, da bo to v skladu z njihovo voljo. Osrednji način, kako ljudstvo izbira svoje predstavnike, so volitve. Na njih nastopajo politične stranke s svojimi kandidati in programi, s katerimi predstavijo, kako si predstavljajo nadaljnji razvoj države. Poleg volitev, na katerih lahko polnoletni državljani volijo in so voljeni, lahko ljudje izrazijo svoje mnenje o pomembnem družbenem vprašanju tudi na referendumu, ki je oblika neposredne demokracije.

Če se ljudje želijo kompetentno odločiti o svojih predstavnikih v Državnem zboru, poslancih v Evropskem parlamentu ali na referendumu o določenem vprašanju, morajo spremljati aktualna politična in družbena dogajanja ter jih kritično vrednotiti. S tem ko imamo dovolj informacij, se lahko tehtno in premišljeno odločimo ali pa se tudi družbeno ali politično angažiramo na druge načine ter tako izrazimo lastno mnenje ali prispevamo k reševanju določenega problema, ki se nam zdi pomemben in družbeno relevanten. S tem uresničujemo aktivno državljanstvo.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo *Demokracija v Republiki Sloveniji in Evropski uniji ter aktivno državljanstvo* so umeščeni skupni cilji področij *jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit, digitalna kompetentnost* in *trajnostni razvoj*, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih.

DEMOKRACIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI TER AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

CILJI

Učenec:

O: razume pojma država in politika ter spoznava demokracijo kot politično ureditev v Republiki Sloveniji na lokalni in državni ravni ter na ravni Evropske unije;

SC (1.1.2.1 | 1.1.2.2)

O: raziskuje Ustavo Republike Slovenije, vrednoti njen pomen in nujnost njenega spoštovanja za državo in njene prebivalce;

SC (1.2.1.1 | 3.3.5.3 | 1.2.1.5)

O: ugotavlja bistvo socialne in pravne države;

SC (1.2.1.1 | 1.1.2.2)

O: spoznava različne oblike sodelovanja v demokratičnih postopkih (volitve, referendum) v Republiki Sloveniji in Evropski uniji;

SC (1.2.3.2 | 1.1.2.2 | 3.3.5.3)

O: raziskuje motive, vlogo in način delovanja političnih strank;

SC (1.2.3.2 | 3.3.5.3 | 4.1.2.1)

O: raziskuje vlogo Republike Slovenije v Evropski uniji in spoznava ključne institucije Evropske unije;

SC (1.1.2.1 | 1.2.4.1 | 1.2.5.1)

O: razvija interes za spremljanje aktualnih političnih in družbenih dogajanj ter politične oziroma družbene participacije;

SC (1.2.4.1 | 1.2.3.2 | 2.2.1.2)

O: spoznava, zakaj in na kakšne načine uresničujemo aktivno državljanstvo;

SC (1.2.4.1 | 2.4.3.1 | 3.3.3.2)

O: se povezuje in participira v skupinah in skupnostih z uporabo digitalnih tehnologij;

SC (4.2.3.1 | 4.2.4.1)

O: razvija pozitiven odnos do politike kot iskanja demokratičnih načinov urejanja skupnih zadev.

SC (1.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » opiše elemente, ki opredeljujejo Republiko Slovenijo kot demokratično državo (oblast ljudstva, volitve, vladavina prava, delitev oblasti, odgovornost in naloge nosilcev oblasti, spoštovanje in varovanje človekovih pravic ter svoboščin);
- » razloži pomen Ustave Republike Slovenije za državo in posameznika ter navede razloge (za nujnost) njenega spoštovanja;
- » s primeri ponazori pojem socialna država;
- » opiše volilno pravico kot eno temeljnih pravic (pasivna, aktivna, splošna, enaka, neposredna, posredna);
- » opiše razliko med volitvami in referendumom;
- » pojasni vlogo, ki jo imajo politične stranke v Republiki Sloveniji;
- » analizira razmerje med Republiko Slovenijo in Evropsko unijo;
- » opiše vlogo in osnovne naloge Evropskega parlamenta in Evropske komisije;
- » ob predstavitvi aktualnega političnega ali družbenega dogajanja prikaže možnost aktivnega državljanstva in utemelji njegov pomen.

TERMINI

- država ◦ politika ◦ Ustava Republike Slovenije ◦ demokracija ◦ vladavina ljudstva
- politični sistem Republike Slovenije ◦ oblast ◦ delitev oblasti ◦ pravna in socialna država
- volilna pravica ◦ aktivna volilna pravica ◦ pasivna volilna pravica ◦ volitve ◦ referendum
- politične stranke ◦ parlament ◦ Evropski parlament ◦ Evropska komisija ◦ aktivno državljanstvo

FINANCE, GOSPODARSTVO IN POTROŠNIŠKA DRUŽBA

OBVEZNO

OPIS TEME

Republika Slovenija zbira finančna sredstva za svoje delovanje v državnem proračunu, ki je pomemben vir sredstev občin, preko njega se pretakajo tudi sredstva EU ter financira delovanje javnega sektorja, ki opravlja javne funkcije, uresničuje javni interes in zadovoljuje javne potrebe. V zasebnem oziroma gospodarskem sektorju ekonomska dejavnost poteka preko zasebnih podjetij, ki zadovoljujejo interese lastnikov podjetij in potrebe potrošnikov s ciljem ustvarjanja dobička za zasebno korist. Znotraj obeh sektorjev delujejo delodajalci in delojemalci z različnimi motivi in interesi, posledično pa prihaja tudi do konfliktov interesov. Pri reševanju teh imajo ključno vlogo sindikati in delodajalske organizacije s ciljem zaščite ekonomskih in socialnih interesov posameznih deležnikov. Ekonomske pravice omogočajo posamezniku izgrajevanje premoženjske varnosti in svobode, socialne pravice pa zagotavljajo možnosti za dostojno življenje. Ekonomske in socialne pravice so varovane na mednarodni in nacionalni ravni. Ustava Republike Slovenije zagotavlja prepoved dela otrok in varstvo mladih pri delu. Celotna družba in vsak posameznik smo odgovorni, da vzpostavimo socialno-ekonomske razmere, v katerih se lahko vsak posameznik izobrazi, se zaposli, pridobiva denar in ustvarja premoženje, rešuje finančne izzive in sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost), naloga države in EU pa je, da prepoznavata obstoj in posledice ekonomske neenakosti ter jih poskušata odpraviti.

Republika Slovenija je z vstopom v EU postala del zveze držav, ki so gospodarsko, družbeno in politično povezane. Članstvo v EU nam je prineslo finančne in razvojne prednosti, nove odgovornosti in številne izzive. Sodobna družba je izrazito potrošniška družba, potrošništvo pa karakterizira sodobno kulturo, do katere je treba razviti kritičen odnos in distanco ter razmišljati o alternativnih, trajnostno naravnanih in pravičnejših rešitvah na globalni ravni.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo *Finance, gospodarstvo in potrošniška družba* so umeščeni skupni cilji področij *jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit, trajnostni razvoj in podjetnost*, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih. .

FINANCE, GOSPODARSTVO IN POTROŠNIŠKA DRUŽBA

CILJI

Učenec:

○: raziskuje, kaj je državni proračun, kako Republika Slovenija pridobiva sredstva ter za kaj jih namenja;

SC (1.2.5.1 | 3.3.5.3)

○: vrednoti pomen javnega in zasebnega sektorja;

SC (3.3.1.2 | 3.3.4.1)

○: proučuje pojme izobrazba, poklic, delo in zaposlitev;

SC (1.1.2.1 | 3.1.5.1 | 5.2.1.1)

○: spoznava ekonomske in socialne pravice prebivalcev v Republiki Sloveniji in Evropski uniji, njihov pomen in varovanje;

SC (1.2.1.5 | 1.2.4.1 | 3.1.5.1)

○: ugotavlja razmerja med delodajalci in delojemalci, konflikte interesov med njimi ter vlogo sindikatov in delodajalskih organizacij;

SC (3.3.5.1 | 3.3.5.2)

○: razvija zavedanje o prepovedi dela otrok in varstva mladih pri delu;

SC (3.1.5.1 | 3.2.4.1)

○: odkriva načine, kako lahko posamezniki pridobivajo denar in premoženje ter kako upravljajo z njim;

SC (5.1.1.1 | 5.2.5.2 | 5.3.2.1)

○: spoznava pojem potrošniška družba in kritično razmišlja o potrebah, navadah in razvadah potrošnikov ter učinkih potrošniške družbe;

SC (2.2.2.1 | 5.1.5.1 | 5.3.5.1)

○: vrednoti vlogo in vpliv oglaševanja na potrošnike;

SC (3.1.1.1 | 5.2.1.1 | 5.3.5.3)

○: razpravlja o trajnostnih potrošniških navadah in delovanju ter analizira in vrednoti prakse pravične trgovine ter socialnega podjetništva;

SC (2.1.2.1 | 3.3.4.3 | 5.2.5.2)

○: na primerih raziskuje vpliv članstva Republike Slovenije v Evropski uniji na vsakdanje življenje (s poudarkom na zagotavljanju socialne pravičnosti, zaščiti potrošnikov in prostem pretoku oseb, blaga, kapitala in plačil ter storitev);

SC (2.4.1.1 | 5.2.2.1 | 1.2.3.1)

○: prepozna obstoj ekonomske neenakosti v Republiki Sloveniji in Evropski uniji ter razmišlja o njenih posledicah.

SC (5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » razloži, kako Republika Slovenija pridobiva proračunska sredstva in za kaj jih namenja;
- » ovrednoti pomen javnega sektorja in njegovo vlogo pri zagotavljanju javnih dobrin in storitev;
- » ovrednoti pomen in vlogo zasebnega sektorja v družbi;
- » poimenuje in na primeru opiše ekonomske in socialne pravice prebivalcev Republike Slovenije ter pojasni pomen njihovega varovanja;
- » razloži pomen in vlogo sindikatov pri uveljavljanju in varstvu ekonomskih in socialnih interesov ter pravic delojemalcev;;
- » prepozna kršitev in utemelji pomen zaščite otrok in mladostnikov pred prisilo oz. izkoriščanjem;
- » ponazori in presodi možne načine posameznikovega pridobivanja denarja;
- » oblikuje načrt ali na primeru ovrednoti finančne odločitve, pri čemer prepozna razliko med željami, finančnimi zmožnostmi, dejanskimi potrebami in dolžnostmi;
- » na primeru prepozna pasti in negativne učinke potrošniške družbe;
- » oblikuje načrt in navede razloge za lastno trajnostno potrošniško delovanje;
- » na primeru ovrednoti, kako članstvo v Evropski uniji vpliva na naše vsakdanje življenje.

TERMINI

- državni proračun ◦ davki ◦ ekonomske in socialne pravice ◦ ekonomska in finančna pismenost ◦ denar ◦ potrošniška družba ◦ oglaševanje ◦ trajnostnost ◦ socialna blaginja
- družbena pravičnost ◦ podjetje ◦ javno, zasebno ◦ lastnina ◦ delodajalec ◦ delojemalec
- sindikat ◦ revščina ◦ pravična trgovina ◦ socialno podjetništvo

GLOBALNI IZZIVI

OBVEZNO

OPIS TEME

Globalizacija je kompleksen proces, ki deluje in vpliva na različna področja družbe, njene posameznike in okolje. Skozi globalizacijo se svet povezuje v politično, gospodarsko in informacijsko celoto, se s tem spreminja in postaja vedno bolj soodvisen. Je proces, ki označuje gibanje ljudi, znanja, idej, informacij, dobrin, storitev in denarja preko mej nacionalnih držav ter tako ustvarja globalno skupnost. Meje med некоč značilnimi kulturnimi razlikovanji ljudstev in narodov se danes s širjenjem in prepletanjem različnih kultur vse bolj spajajo v enotnejšo kulturo navad in običajev.

Življenje v sodobnem globaliziranem/globalizirajočem se svetu tako prinaša nove priložnosti, hkrati pa tudi številne izzive za posameznike, skupnosti, podjetja in institucije na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. Izzivi so v prvi vrsti povezani s spoštovanjem demokratičnih vrednot, etičnih načel in človekovih pravic, ki se kršijo zaradi ekonomskih interesov, s poglobljanjem neenakosti med ljudmi, ohranjanjem raznolikosti kultur in spoštovanjem identitete posameznih skupnosti, medkulturnim stikom kot posledico migracij in podnebnih sprememb ter odnosom do družbenega in naravnega okolja. Za namene trajnostnega razvoja je nujno zavedanje povezanosti okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika.

Za aktivno, avtonomno in odgovorno delovanje vseh deležnikov sodobnega, globalnega, digitalnega sveta so nujni prepoznavanje, kritično in skrbnostno razmišljanje, sodelovalno razpravljanje in zavedanje o etičnem in trajnostnem delovanju, rešitvah in odzivih na globalne izzive za dobrobit sedanje in prihodnjih generacij.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo *Globalni izzivi* so umeščeni skupni cilji področij *jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, zdravje in dobrobit, digitalne kompetence, trajnostni razvoj in podjetnost*, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih priporočilih.

GLOBALNI IZZIVI

CILJI

Učenec:

- : raziskuje značilnosti in področja globalizacije;
- : oblikuje problemska vprašanja o vplivih globalizacije na življenje posameznika, raznolikih skupnosti in okolja (tudi z vidika etičnih načel);
SC (1.1.3.1 | 2.2.1.2)
- : razvija zavedanje o povezanosti in soodvisnosti različnih delov sveta, ljudi in narave;
SC (2.2.1.1)
- : kritično osvetljuje pomen in ohranjanje raznolikosti kultur v globaliziranem svetu;
SC (1.2.3.2)
- I: *spoznava vlogo svetovnih organizacij (OZN, Svet Evrope, nevladne in humanitarne organizacije) in globalnih gibanj pri reševanju globalnih izzivov;*
SC (1.2.1.2)
- : prepoznava in kritično vrednoti aktualne globalne izzive ter razume, da ima človeško delovanje pozitivne in negativne posledice za družbeno in naravno okolje na globalni ravni;
SC (2.2.1.2 | 4.4.4.1 | 5.1.5.1)
- : razmišlja in razpravlja o etičnih in trajnostnih rešitvah in odzivih na globalne izzive;
SC (1.2.3.1 | 2.4.3.1 | 3.1.4.2 | 5.1.2.2)
- : razpravlja o možnostih individualnega in skupinskega delovanja za doseganje trajnostnih sprememb.
SC (2.4.1.1 | 2.4.2.1 | 2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **pojasni, kaj je globalizacija, in predstavi njene vplive na različnih področjih, na življenje posameznika, raznolikih skupnosti in okolja;**
- » **ovrednoti pomen ohranjanja elementov lastne kulture ter razloži, zakaj pri tem ne gre za izključevanje drugih kultur;**
- » **na izbranem primeru globalnega izziva utemelji, zakaj je to problem (kršitev človekovih pravic, etičnih načel) in zakaj je globalen;**
- » **na primeru globalnega izziva presodi njegove posledice in oblikuje rešitve, na katere ima kot posameznik možnost vplivati.**

TERMINI

- globalizacija
- medkulturnost
- trajnostni razvoj
- oboroženi konflikti
- vojne
- povezanost
- soodvisnost
- globalna neenakost
- globalna pravičnost
- podnebne spremembe

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

ETIČNO DELOVANJE POSAMEZNIKA V SKUPNOSTI

ETIČNO DELOVANJE POSAMEZNIKA V SKUPNOSTI

Priporočeni viri in literatura

Za neposredno rabo v razredu z učenci

- » Bennett, W. (2006). *Moralne vrednote za mlade: zgodbe, ki pomagajo oblikovati lastni svet vrednot*. Učila International.
- » Brenifier, O. (2007). *Kaj pomeni biti jaz?* Tehniška založba Slovenije.
- » Brenifier, O. (2007). *Kaj pomeni živeti skupaj?* Tehniška založba Slovenije.
- » Frankel, E. (2017). *Nihče: zgodba o tem, kako premagati medvrstniško nasilje v šolah*. Grlica.
- » Girardet, S., Rosado, P. (2003). *Utišajmo nasilje*. Didakta.
- » Janikovszky, É. (2018). *Pred ogledalom: najstnikov monolog*. Miš.
- » Klampfer, F. (2003). *Etiški pojmovnik za mlade*. Aristej.
- » Sardoč, M. (2022). *Državlanski pojmovnik za mlade*. Aristej.
- » Šimenc, M., Vačun, M., Gartner, S. (2024). *Moj dnevnik kritičnega mišljenja: za uporabo pri filozofiji za otroke in drugod*. Pedagoški inštitut. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kxjoq0u> (26. 3. 2025).
- » Vezjak, B. (2015). *Ali je to zmota?* Aristej.

Za učitelja

- » Blackburn, S. (2018). *Etika: zelo kratek uvod*. Krtina.
- » Gradišek, P. (2021). Samorazvijanje vrlin – pot do sebe in do dobrih odnosov z učenci. *Vzgoja in izobraževanje*, 52(1-2), 12–17. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/2qna1q5> (12. 12. 2024).
- » Grušovnik, T. (2017). *Etika živali. O čezvrtni gostoljubnosti*. Univerza na Primorskem.
- » Klampfer, F. (2003). *Etiški pojmovnik za mlade*. Aristej.

- » Lukšič Hacin, M., Milharčič Hladnik, M., Sardoč, M. (ur.). (2011). *Medkulturni odnosi kot aktivno državljanstvo*. Založba ZRC SAZU.
- » Sardoč, M. (ur.). (2014). *Osnovni pojmi in dileme državljske vzgoje. 1. del*. Pedagoški inštitut.
- » Sardoč, M. (ur.). (2015). *Osnovni pojmi in dileme državljske vzgoje. 2. del*. Pedagoški inštitut.
- » Singer, P. (2008). *Praktična etika*. Krtina.
- » *Spodbujanje razvoja veščin sodelovanja in komuniciranja s formativnim spremljanjem*. (2018). Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/er83s5h> (12. 12. 2024).
- » Šimenc, M., Vačun, M., Gartner, S. (2024). *Moj dnevnik kritičnega mišljenja: za uporabo pri filozofiji za otroke in drugod*. Pedagoški inštitut. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kxjoq0u> (26. 3. 2025).
- » *Veščine kritičnega mišljenja. Primeri nalog za spodbujanje kritičnega mišljenja pri različnih predmetih v osnovni šoli*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8hej2ol> (12. 12. 2024).
- » Vižintin, A. M. (2017). *Medkulturna vzgoja in izobraževanje*. Založba ZRC SAZU. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vv99nls> (26. 3. 2025).

ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI

ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI

Priporočeni viri in literatura

Za neposredno rabo v razredu z učenci

- » Aktivatorji – Mi smo resno glasilo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/owlrbdf> (12. 12. 2024).
- » Civilna družba. Spletno mesto državne uprave s celovitimi informacijami o njenem delovanju in preprostim dostopom do storitev. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/im5le8u> (12. 12. 2024).
- » Lee, A. (2012). *Life of Pi/Pijevo življenje*, film.
- » Martel, Y. (2004). *Pijevo življenje*. Mladinska knjiga.
- » Medijska pismenost. Časoris. <https://mil.casoris.si/> (12. 12. 2024).
- » Merljak Zdovc, S. (2019). *Otroci in mediji: iskanje resnice v svetu novic. Priročnik za otroke*. Društvo novinarjev Slovenije in Zavod Časoris. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tmnilp7> (12. 12. 2024).
- » Merljak Zdovc, S. (24. 3. 2024). Kaj so lažne novice in druge dezinformacije. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/50m0s64>
- » Razkrinkavanje/Ostro <https://www.ostro.si/si/razkrinkavanje> (12. 12. 2024).

- » Register cerkva in drugih verskih skupnosti. <https://www.gov.si teme/verske-skupnosti/> (12. 12. 2024).
- » Safe.si. <https://safe.si/> (12. 12. 2024).
- » Spletna orodja za odkrivanje lažnih novic. Časoris. (20. 10. 2021). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/eojz743/> (12. 12. 2024).
- » Spletno oko. <https://www.spletno-oko.si/> (12. 12. 2024).
- » Verska svoboda. Spletno mesto državne uprave s celovitimi informacijami o njenem delovanju in preprostim dostopom do storitev. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lc4ui7g> (26. 3. 2025).

Za učitelja

- » Alter, A. (2019). *Sužnji zaslona. Kako nas tehnologija zasvoji, industrija pa izkoristi*. Mladinska knjiga.
- » Banjac, M., Pušnik, T., in Šipuš, K. (2022). *Aktivno EU državljanstvo: priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo; Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/arc4zar> (12. 12. 2024).
- » Banjac, M., Šimenc, M., Šipuš, K., in Gramc, J. (2021). Civilna družba. V *Aktivno državljanstvo v srednji šoli. Posameznik, skupnost, država, svet*. Zavod RS za šolstvo, 36–47. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lqmamm4> (12. 12. 2024).
- » Dezinformacije: kako jih prepoznati in se boriti proti njim. Zbirka orodij za učitelje. (2024). Evropska unija. <https://tinyurl.com/4nffc2fd> (12. 12. 2024).
- » Edleston, J., Smith, D., Saluja, S., Crone, D., Bah, C., in Laurie, E. (2015). *An advocacy toolkit: The education we want. Plan International, A World at School and the Youth Advocacy Group of the Global Education First Initiative*. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/amzb7jb> (12. 12. 2024).
- » Etične smernice za uporabo umetne inteligence in podatkov pri poučevanju in učenju za izobraževalce. (2022). Evropska unija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ebq9nsf> (12. 12. 2024).
- » Hari, J. (2023). *Ukradena pozornost. Zakaj se ne moremo zbrati – in kako si znova pridobimo zmožnost poglobljenega razmišljanja*. Primus.
- » Logout. Center pomoči pri prekomerni rabi interneta. <https://www.logout.org/sl/za-ucitelje/> (12. 12. 2024).
- » Mastnak, T. (2023). Civilna družba, *Osemdeseta: Pojmovnik novega kulturnega polja*, 1. ZRC SAZU.
- » Preklopi na resničnost. Društvo za zdravje srca in ožilja. <https://zasrce.si/preklopi-na-resnicnost/> (12. 12. 2024).

- » Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih. (2021). Sekcija za primarno pediatrijo Združenja za pediatrijo Slovenskega zdravniškega društva.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7amtt4g> (12. 12. 2024).
- » Zenzerović Šloser, I. (ur.). (2021). *Preprečevanje sovražnega govora na spletu. Gradivo za učitelje*. Mirovni inštitut – Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/sw1prnu> (12. 12. 2024).
- » Sentočnik, S. (2004). Zakaj potrebujemo opisne kriterije in kako jih pripravimo. *Preverjanje in ocenjevanje*, 1(01), 51–57; 1(02–03), 71–75.
- » Spletno nasilje in spletne zlorabe otrok in mladostnikov. Priročnik za strokovne delavke in delavce centrov za socialno delo in druge strokovnjake. (2020). Center za varnejši internet; Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/sdi42naf> (12. 12. 2024).
- Vzgoja za internet. Priročnik za starše*. (2022). Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0luw64j> (12. 12. 2024).

DEMOKRACIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE

DEMOKRACIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE

Priporočeni viri in literatura

Za neposredno rabo v razredu z učenci

- » Aktivatorji – Naj te ne bo sram. (9. 4. 2020). RTV Slovenija.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/q6m6lxu> (12. 12. 2024).
- » Brander, P. (2005). *Kompas: priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah*. DZS.
- » Labbe, B., Puech, M. (2005). *Filozalogajčki*. Pomurska založba.
- » Prvi koraki – metodični priročnik za poučevanje človekovih pravic. (2009). Amnesty International Slovenije.
- » Sardoč, M. (2022). *Državlanski pojmovnik za mlade*. Aristej.
- » *Slepomišnice : antologija pesmi o otrokovih pravicah*. (2016). KUD Sodobnost International.
- » Šola človekovih pravic. Amnesty International Slovenije.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kj4rok0> (12. 12. 2024).

Za učitelja

- » Letna poročila Varuha človekovih pravic. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ewipje> (12. 12. 2024).
- » Planinc, M. (ur.). (2013). *Mladi in globalni: priročnik za vzgojitelje, učitelje in mladinske delavce*. Slovenska fundacija za UNICEF.

- » Sardoč, M. (2022). *Državlanski pojmovnik za mlade*. Aristej.
- » Šola človekovih pravic. Amnesty International Slovenije.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kj4rok0> (12. 12. 2024).

DEMOKRACIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI TER AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

DEMOKRACIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI TER AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

Priporočeni viri in literatura

Za neposredno rabo v razredu z učenci

- » Aktivatorji. RTV Slovenija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mizkouh> (12. 12. 2024).
- » Cerar, M. (2014). *Kako sem otrokom razložil demokracijo*. Cankarjeva založba.
- » EU & jaz. (2023). Evropska komisija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/772cnup> (12. 12. 2024).
- » Infodrom. RTV Slovenija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zhgvgec> (12. 12. 2024).
- » Kotiček za učenje. Skozi igro in učenje odkrivam Evropsko unijo. Evropska unija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ega0k28> (12. 12. 2024).
- » Lahko berljiva Ustava Republike Slovenije (2021). Zveza Sožitje.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kxna1d8> (12. 12. 2024).
- » Lahko berljivo – Evropska unija. Lahko berljiva različica. https://european-union.europa.eu/easy-read_sl (12. 12. 2024).
- » Odkrivajmo Evropo! Evropska unija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ose901f> (12. 12. 2024).
- » *Ustava Republike Slovenije*. (2022). Uradni list RS.
- » Ustava Republike Slovenije. Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije.
<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=USTA1> (12. 12. 2024).
- » Ustava v stripu: ilustrirana Ustava Republike Slovenije. (2021). Državni zbor.
<https://tinyurl.com/y2syj5wu> (12. 12. 2024).

Za učitelja

- » Art in Democracy. Boj za demokratične vrednote skozi oči sodobnih evropskih umetnikov. (2023). Evropska unija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/h78aksp> (12. 12. 2024).
- » Banjac, M., Pušnik, T., Šipuš, K. (2022). *Aktivno EU državljanstvo: priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo; Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/yza60a9> (12. 12. 2024).

- » Brezovšek, M., Haček, M. (2012). *Politični sistem Republike Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- » EWA. Opolnomočenje žensk. Učna gradiva. <https://ewa.si/ucna-gradiva/> (12. 12. 2024).
- » *Multimedia Centre*. Evropski parlament. Ikonografike. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/hcglqa0> (12. 12. 2024).
- » Učenje o EU v šoli. (2021). Evropska unija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n86cajd> (12. 12. 2024).
- » Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. <https://slovinci.si/o-uradu/> (21. 2. 2025).

FINANCE, GOSPODARSTVO IN POTROŠNIŠKA DRUŽBA

FINANCE, GOSPODARSTVO IN POTROŠNIŠKA DRUŽBA

Priporočeni viri in literatura

Za neposredno rabo v razredu z učenci

- » Aktivatorji – Iskanje službe. (24. 4. 2020). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0l9zzum> (12. 12. 2024).
- » Ekonomska neenakost. Šola človekovih pravic. Amnesty International Slovenije. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/il3rvza> (12. 12. 2024).
- » Karierni plac – Karierni center za mlade. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/xcr1uk5> (26. 3. 2025).
- » Mlad.si. Urad RS za mladino. <https://www.mlad.si/> (12. 12. 2024).
- » Mladi in davki. Davčno opismenjevanje mladih. Finančna uprava Republike Slovenije. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wqaidng> (12. 12. 2024).
- » TAXEDU. Kotiček za učitelje. Evropska unija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1mmcb31> (12. 12. 2024).

Za učitelja:

- » Bone, J. (ur.). *Razvijajmo finančno pismenost. Opredelitev finančne pismenosti s primeri dejavnosti*. (2022). Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/5x0ozz8> (12. 12. 2024).
- » Davčno opismenjevanje mladih. Finančna uprava Republike Slovenije. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n662l1i> (12. 12. 2024).
- » Finančno opismenjevanje mladih. Moje finance. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/bsr99qk> (12. 12. 2024).

- » Mladi in podjetništvo. SPIRIT. Podjetniški portal. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/g8i0tkn> (12. 12. 2024).
- » Proračun Republike Slovenije. Republika Slovenija, Ministrstvo za finance. <https://proracun.gov.si/> (26. 3. 2025).
- » Socialno podjetništvo. Republika Slovenija. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/flvpd62> (12. 12. 2024).
- » *Ustavimo revščino! Metodični priročnik za izvedbo delavnic na temo revščine.* (2010). Amnesty International. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/fc8vnsa> (12. 12. 2024).

GLOBALNI IZZIVI

GLOBALNI IZZIVI

Priporočeni viri in literatura

Za neposredno rabo v razredu z učenci

- » Aktivatorji. Ptičja perspektiva. (14. 4. 2020). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9rgjm7t> (12. 12. 2024).
- » Brenifier, O. (2007). *Kaj pomeni živeti skupaj?* Tehniška založba Slovenije.
- » Gombač, Ž. (2016). *NK Svoboda*. Miš.
- » Kobald, I. (2014). *Moji odeji*. Skrivnost.
- » Kodrič Filipič, N. (2016). *Požar*. Mladinska knjiga.
- » Kodrič Filipič, N. (2015). *Superga*. Mladika.
- » Philipps, C. (2010). *Made in Vietnam*. Miš.
- » Spilbury, L. (2018). *Svetovni spori*. Morfemplus.
- » Vidmar, J. (2021). *Princeska z napako*. Miš.
- » Kakšen je tvoj ekološki odtis? Inštitut za zdravje in okolje. <https://izo.si/en/izracunaj-ekoloski-odtis/> (26. 3. 2025).
- » Kolikšen je ogljični odtis zavržene hrane vaše ustanove? Projekt Ekošola meri odtis CO2. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3leznyg> (12. 12. 2024).
- » Kalkulator ogljičnega odtisa. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3leznyg> (12. 12. 2024).

Za učitelja

- » Aggarwal, A., in Richards, D. (2021). *Metode za spremljanje učinkovitosti naslavljanja globalnih tem v razredu*. Humanitas. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1kaj4wn> (12. 12. 2024).
- » Children in a Digital World. UNICEF. [file \(unicef.org\)](file(unicef.org)) (12. 12. 2024).

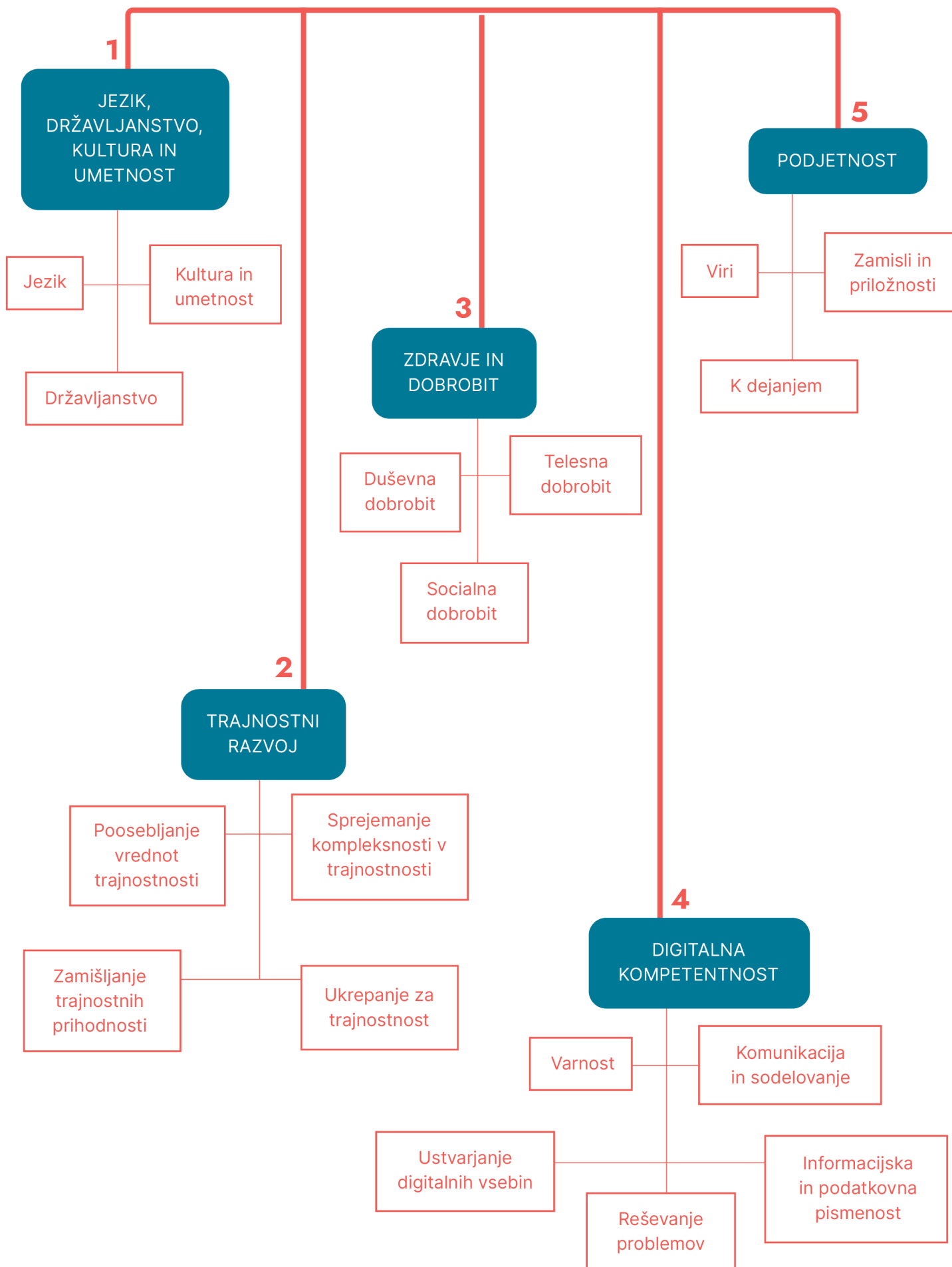
- » Climate equality: A PLANET FOR THE 99% (2023). Oxfam.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/aaxqvno> (12. 12. 2024).
- » Global Citizenship in the Classroom: A Guide for Teachers. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7wu8z55> (12. 12. 2024).
- » Kregar, S., in Šipuš, K. (2023). Od izračuna ekološkega odtisa do sprememb v našem delovanju. V *Digitalna tehnologija v podporo vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7c8e60y>
- » Mandelc, D. (2021). Svet in globalizacija. V M. Banjac in K. Šipuš (ur.). *Aktivno državljanstvo v srednji šoli*. Str. 138–147. Zavod RS za šolstvo.
- » Planinc, M. (ur.). (2013). *Mladi in globalni: priročnik za vzgojitelje, učitelje in mladinske delavce*. Slovenska fundacija za UNICEF. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6wjvk1i> (12. 12. 2024).
- » Rogina, A. (2021). *Akcije za pozitivne družbene spremembe: 10 korakov za načrtovanje in izvedbo globalnih akcij v lokalnem okolju*. Humanitas. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/r59io8p>
- » *Svet med vrsticami. Priročnik za učitelje, ki jih zanima globalno učenje*. (2021). Humanitas.
- » Štoparski vodnik po varstvu okolja. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3v7dn5x>
- » The climate-changed child A Children's Climate Risk Index Supplement. (2023). Unicef. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vznlcg7> (12. 12. 2024).

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.